

Igralka.

Veseloigra v enem dejanji.

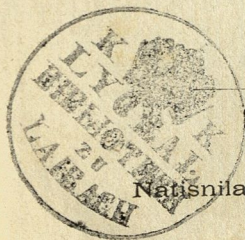
Prosto po Fournier-u

poslovenil

Viktor Eržen.

Izdalo in založilo

Dramatično društvo v Ljubljani.

v Ljubljani.

Natisnila „Národna tiskarna“.

1878.

O s o b e.

Françoise Dumesnil, igralka in kuma.

Luizina,

Dupuis, sodnijski pisar v mestecu Caudebec.

Alfred, njegov sin, pravnik.

Godi se v Parizu, leta 1750.

Prvo dejanje.

(Starinsko opravljena sobana. — Srednja vrata, na levej stranski vrata. — Na desni okno, toaletna mizica, stol, na njem več oblačil. — Pisalna miza.)

Prvi prizor.

Luiza.

Luiza (obrnena proti kulisam. V roci ima zveženj): Ne, to je nezaslišano, brezi vsacega izgovora. — Nocoj mora moja kuma prvič nastopiti kot Phaedra — in še nij prihit lišp na oblačilo, da-si je užé poludne. — To je vendar uzorna lenoba. (Položi zveženj na mizico): Kako vendar zmerom dobri kumi nagajajo! — Gotovo imajo pri tem kaj njene tovaršice; vsaj jim nobena nova naloga sloveče igralke ne da spati, in vsaka njena obleka jim ogenj jeze v prsih povekša. Ker je ne morejo sè svojimi pogledi umoriti, niti z razžaljivimi besedami ostrupiti, osvetujejo se jej sè šivankami in obrekovanjem. — No,

uzrokov jo črtiti in nje zmožnosti zavidati imajo seveda dosta. To vam je res igralka! Sinoči, ko jej je hotel gospod Jazon vzeti otroke! — kako je mahala z rokami in branila. (Posnemajoč.) Tako! in — tako! Pri vsem tem se je poganjala le za otroke gledališnega sluge, kateri jih je za mali denar za tisti večer posodil. — No, kadar bode imela ta kaj svojih otrok — na! (Razna oblačila nekoliko v red.) In vendar je bila enkrat le revno dekle, kakor sem jaz; — a zdaj je vsak večer ali kraljičina, ali kraljica; in slednjega dné lahko postane grofinja ali markiza; samo prikimati jej je treba. Oh! kako krasen mora biti ta stan, posebno ako se ga enkrat človek dobro privadi! — Res nij rekla doma stara mati zastonj, dà naj grem k svojej kumi, ker sem še mlada in baš ne tolikanj grda — (Smeje) take stare mamice nerade povedó svojo misel kar naravnost — „malo si še neumna — nijsi nikoli še videla drugega, nego domače ljudi in gosí — pa se boš užé spametovala; — ona je priljubljena umetnica, baš tako si lahko sčasoma tudi ti, ako se potrudiš nekoliko; — ona je ostala pridna in čednostna, taka boš tudi ti lahko, ako se varuješ; — pojdi tedaj tija, ljubo dete, in nauči se biti kraljičina“. — A vse to je leglje rečeno, nego storjeno! — Kuma pravi, da

jaz zato nijmam zmožnosti — in zakaj? Zato ker se kar ne morem naučiti brati. — V kljub temu pa čutim tu nekaj — (pokaže glavo), še bolj pa tukaj (na srce pokaže), no, pa naj še kedo taji, da to niso zmožnosti! Slednjega večera, kadar stojim pred zrcalom in se učim ter pravim: Kraljič, jaz te ljubim! — ali dve duši nobena misel — takrat vse tako dobro naredim, kakor da bi pred množico ljudi na javnem gledališči igrala. — Resnica je tudi, da je tak gledališčni ljubimec včasih res prav prijeten na videlo, — zmérom govori tako strastno, tako ginljivo; kar v eno mér se ponavljajo besede: „Tvoj na veke!“ in vedno govori o smrti. — Oh! če bi človek tudi mej svetnim šumom kacega enacega našel — takega bi jaz lahko ljubila! — A saj menim, da sem ga že dobila! Oni krasni mladi mož, ki celi dan tam pri oknu sedi in zmérom sem gleda in strmi. — Ta je videti tako nedolžen — tako blag — oh, tega naj bi mi odločil bog! — Kumi seveda še nijsem nič tega pravila — prej moram še vse gotovo vedeti! — Kako pozno bode vendar danes vstala! — Sinočni strah jej je brž ko ne vse kosti pretresel; no saj sem še jaz mislila, da imam vročinsko bolezen! — Oj, tu gre — O moj bog! Kako je bleda — skoro da je bolna.

Drugi prizor.

Luiza, gospica Dumesnil.

Dumesnil (omahovaje in počasi stopa): „Oenoma jaz ne morem iti dalje, tukaj počivajve.“
(Se prime Luize.)

Luiza: Oh, draga kuma —

Dumesnil: „Nič več se ne morem vzdrževati po konci! Gorjé mi! Čutim, da me zapuščajo moči —“

Luiza: Kuma, kar tu sédite na ta stol! —
Moj bog, kaj vam vendar je?

Dumesnil: „Nenavadna bliščoba denšnjega dneva uzrokuje to. Šibijo se mi kolena — Oh!“
(Se zgrudi na stol.)

Luiza: Omedlevica? Ljubi bog pomози! Kde je neki ova stekleničica? (Gre iskat k toaletni mizici.)
Tu — tu — ta sol —

Dumesnil (naglo vstane): No, ali sem dobro naredila?

Luiza (začudena): Kako? — Kaj pa?

Dumesnil: To je prvi Phaedin nastop!

Luiza: Kaj? — To je tedaj le iz naloge?

Dumesnil: Sevéda!

Luiza: Jaz sem pa užé menila, da mi umrete
kar v naročji!

Dumesnil: Saj prav tako mora biti! — No, to imenujem dober vspeh! — Baš tako je ovega večera, ko sem bila Kleopatra — vojak, ki je v sprednjem koncu stal na straži skočil in me je udaril na ramo, da sem skoro omedlela. Tako zelo ga je strastno moje obupanje razkačilo, da je prav resno zarežal: ali bodeš obmolčala takój, ti pregrešna stvar! — O, to je bil eden mojih največjih triumfov!

Luiza: A jaz nikakor ne spoznam, kako bi mi kaj takega moglo dopasti.

Dumesnil: Le malu ur še manjka do nočojšnje predstave. — Drugega si ne želim nego čistega i lepega glasu! —

Luiza: Hočem boga prositi naj bi vam ga dal. — Pijte sago pomešano z janežem!

Dumesnil (smehljaje): Dobro dete! — A kaj ti je? Tako bleda in prepadena si. — Gotovo si zopet dolgo v noč stala pred zrcalom: deklamovaje in igraje naloge kake nežno čuteče ljubimke?

Luiza: Prav imate, draga kuma! Zdaj mi užé vec nij tako težko take naloge igrati. Samo ljubimca mi manjka, ki bi me na vse lepó napeljal — no ta se bo tudi še našel.

Dumesnil: Ti abotna stvar! — Rada bi znala dobro govoriti jezik učenih in imenitnih pisateljev, pa še priprostega izreka včasi ne umeš!

Luiza: Kakor bi bilo to res tako potrebno? — Ali niste sami priznali, da se ta napaka še celo najde pri vaših tovariših? — Da se le natorni nagon prav zadene in dobro je. —

Dumesnil: Da, natorni nagon! temu se imam jaz vse zahvaliti, draga Luiza! Nagon in navdušenost mi je nad vse. Kar pozabim, da sem na odru, vse drugo mi pride iz spomina, zmérom mislim se na mestuone, katero predstavljam. Neka čarobna omama stvari okolo mene vso drugo naravo — sprehajam se v mramornih palačah in lepo višnjevo nebo razprostira se mi nad glavo. — Prestavim se v milodejno ozračje lepe Grecije in Italije — velika radost mi napolnjuje srce — po vseh žilah se mi pretaka vroča kri. — A vendar me zategadelj ne zavidaj, ljubo dete. — Komaj prispem domov, padem vsa spehana in utrujena na stol, in čestokrat plakam na tihoma, včasi zato ker me je kedo razžalil, ali pa včasi tudi iz nezadovoljnosti do same sebe! — Takrat mi stopijo pred oči pretekli časi. Pred seboj vidim razprostirati se one mirne domače kraje, kder sem preživela srečna mladostna leta; vidim domačo hišo, v katero bi se tako rada povrnila.

Tam bi hotela vso množico lepih čutov, kateri napolnjujejo burne prsi — nekomu razodeti, kateri bi me ljubil in moje srce umel. O da bi takega dobila —

Luiza: Da, tako marsikdo zdihuje!

Dumesnil: A, pustive to! — Ali je obleka narejena?

Luiza: Vsa, račun ovijače! — Drugo tam leži! — Pogledite kako je krasno! (Pokaže na oblačilo.) In tu nekaj v pregled! (Jej da nekaj rokopisov.)

Dumesnil: Zopet rokopisi? — O, dolgočasnost! — Dandanes res nikedo nič pametnega ne spiše! Skoro vse nij nič vredno; kajti to je neslano, drugo zopet preveč osoljeno! — Le za nekaj bi bila takoj vneta — to delce je edino, katero mi je v srcu izbudilo nežne čuti in me navdušilo s pravim pesniškim ognjem. — Najbolj lepa je naloga junakinje — o! s kakim veseljem bi jo človek predstavljal!

Luiza (jej da s toaletne mizice nekaj biljetov): Tu imate denašnjo žetvo — vsakdanji masleni kruh — tri, štiri, pet pisem — svitlorudeče, višnjevo, zeleno — vsake druge barve!

Dumesnil: Proč ž njimi, njih jedro uniči vnanjo krasoto! Pomeči vse te goreče ljubezni

v ogenj — tam^o je najbolj pripraven kraj za nje! Toda stoj! tisto pismo, ki je v verzih, obdrži.

Luiza: Pismo v verzih?

Dumesnil: Da — eno izmej njih mora biti tako — saj ga dobim slednji dan — brezi podpisa je.

Luiza: Aha! Najbrže je to-le tukaj!

Dumesnil: Bêri mi je — da se zraven tudi prepričam, koliko si se uže naučila brati.

Luiza (bere počasi in neokretno): Gospo-di-čina, nikakor se ne morem vz-dr-žati, da Vam ne od-kri-jem globine svo-je-ga srca —

Dumesnil: Ti imenuješ to vêrže?

Luiza: No seveda — ena vrsta je drugi enaka.

Dumesnil: Ubogo déte — sedaj sprevidim, da iz tebe ne bode nikoli nič. — Daj meni pisma! (Izbere eno mej njimi.) Ah — tu je, to je pravo — (je bere) Izvrstno! O kaki občutki — misli zares nebeške. — Te verze je naredil muzin ljubljeneč! —

Luiza: Baš tako sladke besede mora imeti on.

Dumesnil: On? Kedo?

Luiza: Oh, ljuba kuma — povedati vam moram le —

Dumesnil: No kaj?

Luiza: Bojim se, da bi me ne zmerjali —
 Dumesnil: Kaj še — le kar vun z besedo!

Luiza: V božjem imenu tedaj; — jaz mislim mladega moža, ki v eno mér strmí iz svojega okna tu sem k nam! Saj ste ga morali tudi vi uže kedaj opaziti. — Kar vselej je pri oknu, naj sedeve na voz ali pa greve raz njega. Vam seveda ne veljajo njegovi pogledi — ker imate z gostim pajčolanom zakrit obraz in ste zaviti v velik plašč — o, žarečega očesa ne obrača na vas — tedaj —

Dumesnil: Tedaj?

Luiza: Oh, nikarte biti hudi — saj to še ne trpi toliko časa. Takrat, ko me je bil ogovoril prvič, ste bili vi užè izstopili — jaz sem hotela iti za vami, kar mi na uho zadoni lep glas, govoreč: „ah gospodičina!“ Ozrem se; za menoj stoji oni mladenič. Lice mu je bilo rudeče, iz oči mu je plamtela ljubeznjivost. — „Ah gospodičina, ali niste vi v službi slavne igralkе Dumesnil?“ — „Da, ona je moja kuma“, mu odvrnem. — Zopet je prav pristrčno jel mi nekaj pripovedovati, kar se zdramim na vaš klic iz te sladke omame in naglo stečem gori po stopnjicah. — Nekega družega dneva izdihnil je, ko sem šla mimo njega: „Oh gospodičina, kako bi bil srečen,

če —“ dalje nijsem slišala, — a iz tega mi je vse jasno. Zatorej ljuba kuma — ako nijmate nič proti temu —

Dumesnil: A, za boga, jaz še ne vem, o kom govoriš, še manje poznam tega človeka.

Luiza: Sevéda, vi zmérom vidite pred seboj le gledalce, in se za lepe mladeniče ne zmenite toliko.

Dumesnil: Uganila si jo! Toda enega bi vendar rada poznala, namreč onega pogumnega moža, kateri me je včeraj tako drzno otel iz proteče nesreče in se potem tako hitro odtegnil, ne čakaje zahvale. O, še zdaj mi mraz pretrese vse ude, kadar se spomnim ovih osodnih trenutkov. Markiza Verrières, koja je na-me huda, — zakar pa nijma nikakega uzroka, hotela se je sinoči očitno maščevati nad ošabno gledališno princezinjo, kakor imenuje mene. — Zapovedala je torej kočijažu, naj, kedar mine igra, svoje konje požene proti mojemu vozu. — Pretres je bil strašansk — os se je zlomila — šipe razdrobile so se na tisoč koščekov — mene izstopivšo bili bi kmalu poteptali konji, — kar priskoči nekov neznan mož, popade markizine konje za brzdo in je ukljub vsemu zmerjanju in preklinjanju kočijaževemu zavrne v stran. Zavedévši se zopet hotéla sem mu izreči svojo presrčno zahvalo — a

izginol je bil mej množico. — Oh, bog daj, da bi se mu ne bila pripetila kaka nesreča!

Luiza: Ali niste nič pozvedevali po njem?

Dumesnil: Nič! Obrnola se bodem pak na vsakov način do policijskega predsednika. Ta naj poprašuje za njim — naj ga mi najde — da se bom mogla prav iz srca zahvaliti mu. — A kaj pomenja to vpitje? Nekov neznan glas čujem v prednji sobi?

Luiza: Da, tuj debel glas.

Dumesnil: Prepovedala sem koga pustiti pred mene.

Luiza (poslušaj): Nekedo je, ki hoče po vsej sili vstopiti. — Robert mu pa brani —

Dupuis (zvunaj): Jaz vam povém, da moram dobiti jo in ž njo govoriti. —

Dumesnil: Kaka predrznost pa je to?

Luiza (pribeži k njej): O! Za boga! Kaj neki hoče?

Tretji prizor.

Gospica Dumesnil, Luiza, Dupuis.

Dupuis (vstopivši): Za živega vraga! Saj vam povem, da moram ž njo govoriti, naj si hoče

ali noče — in če me desetkrat zapodi. — (Se vsede.) Tu bom sedel in nihče me ne pregovori, da odstopim od svojega sklepa. — Nobena reč ne pomaga pri meni! — Aha! saj tam-le stoji neka ženska — ta se drži, kakor bi vsemu svetu zapovedovala — jaz bi rekel, da je to le tista!

Luiza: Oh, moj bog! Jaz se ga bojim —

Dumesnil: Gospod! —

Dupuis: Vaš sluga, gospa!

Dumesnil: Gospod, kako se drznete? —

Dupuis: Kako se drznete? Vsaj menda vidite, kako. —

Dumesnil: Pustite šalo in povedite brž, kar hočete! Le ne obotavljajte se!

Dupuis: No, ta bi bila lepa — štirideset milj hodá sem storil in bi vam še ne povedal, kaj me je tú-sem prignalo.

Dumesnil: No, ali bo kaj?

Dupuis: Naj prvo odstranite to le nepotrebno stvar iz sobe.

Luiza: Nikoli in nikedar vas ne pustim same s tem —

Dupuis: S tem sirovežem, mislite reči, kaj ne! — Seveda pri takih gledališnih damah se mora človek vèsti galantno, šarmantno, elegantno — in bog ve kako še vse. —

Dumesnil (smehljaje): Hočem vas prepričati, da krivo sodite.

Dupuis: Kako to mislite?

Dumesnil: Ker vam dovolim ostati. —

Luiza, pusti naju sama!

Luiza (natihoma): Ali se ne bojite —

Dumesnil: Tega se vendar ne bodem bala. — Le idi, drago déte, in bodi brezi vse skrbi za-me! (Luiza vzame oblačila in odide.)

Četrty prizor.

Gospica Dumesnil, in Dupuis sedeč.

Dumesnil: Nij vredno, da bi vam ponudila stol.

Dupuis: Saj tudi treba nij. Ne delajte si nepotrebnega opravka. —

Dumesnil (vsedši se): Zelo se mi mudi, gospod —

Dupuis: Toliko bolje, tedaj lahko izpustim dolgi uvod. Moje imé je Dupuis, Pierre Antoine Dupuis. Užé štirideset let imam v svojem rojstnem mesticu Caudebec službo pri sodniji, pisar sem. Kar sem na svetu, sem bil zmérom še zadovoljen in srečen, kajti bog me je kmalu

rešil sitnosti in mi ženo v nebesa vzel. Služba tudi hvala bogu nij preslaba, zraven me pa še razveseljuje edini moj sinček. Tega ljubim bolj nego samega sebe, — no pa je tudi vse moje ljubezni vreden. A pomislite, kaj sem rekel: „bolj ko samega sebe“ — to je vendar gorka ljubezen, kajti jaz jako ljubim sebe, ker vem, kako poštena duša sem in kako zvesto opravljam svojo službo užé pol stoletja. — A ta moj sinko bode enkrat še več, kakor sem jaz — pomislite gospa, jezični doktor bode!

Dumesnil; Za moj del, naj bode!

Dupuis: Za vaš del? Kedo si ve? Za vaš del morda ravno ne. — Poslal sem ga v Paris, da bi tu izdelal više šole. — Zdaj je štirinajst dni tukaj — štirinajst dni bi se bil užé moral zmérom učiti in pridno v šolo hoditi. A nič manje, nego to! Kake nasledke bode imelo to? Ves se mi bo pokvaril! Moj stari prijatelj, kancelijski sluga Patru, kateremu sem skrivaj naročil: naj vedno pazi na-nj, mi uni dan piše, da moj dobri sin hodi po krivi poti; „nikedar ne gre v šolo — a vsak večer obiskuje gledišče in optima forma“. — Da kratko povem, gospa, ena gledališnih princezinj mu je naredila in ga očarala — ali je gospa ali gospodičina, to mi nij znano — kedo

bode pa tudi vse to vedel? — a resnica je, da mora biti ta glumačica živ škrat v človečji podobi.

Dumesnil: Gospod!

Dupuis: — O, jaz poznam te vrste ljudi — predobro jih poznam. Sicer še nikoli nijsem videl nobene komedije — a naš gospod fajmošter so nam užé večkrat v pridigi povedali, da naj se jih varujemo kot vraga — vseh glumačev.

Dumesnil: A, gospod — zadnjič —

Dupuis: A, gospodičina — zadnjič — obiskuje vsak večer gledališče — tam sliši toliko stoka in joka, ljubeznjivih in obupnih besedij in druge čirečare — tako, da je sedaj sam postal ves zaljubljen in trapast. — Da, ljuba moja, prav za norišnico je zrel — ne jé nič, ne pije nič, ne spi nič — in nič družega ne sanjari, nego vedno le o igralki Dumesnil.

Dumesnil (vstane): O meni?

Dupuis: Kako se dela nevedno! — Z menó le malo uganjajte norce! — Nijsem prišel tu-sem, da bi se šalil.

Dumesnil: Na mojo besedo, da še dose-daj nijsem ničesar vedela o njem i njegovej ljubezni. — (Smehljaje.) — Baš vi, oče, mi prvič govorite o njegovega srca hrepenenji!

Dupuis: E hudir! — Jaz sam? —

Dumesnil (smejé): Kakošen pa je ta gospod sin? —

Dupuis (nevoljen): E kakošen neki! Tak kot drugi — le bolj lep — prav zal mladenič — tenák in visok, ko jelka — milega pogleda — kakor jaz — belih zob — no, ob kratkem zelo lep človek. —

Dumesnil: Kakor vi?

Dupuis: Šmencana berdja! — A njegova pisma ste kaj neredno prejekali? — Kar obstojite — vsaj vidite, da nič ne pomaga tajiti!

Dumesnil: Jaz njegova pisma? Obvaruj bog! —

Dupuis (pokaže s prstom na pismo, ki ga ima Dumesnil v roci): Kaj bo bog obvaroval, saj ste ga vi dobro obvarovali! Kakor da bi jaz ne poznal njegovega rokopisa! Prav taka pisava, kakor kacega pismoúka. Akte naj bi delal, pa piše take lističe. (Pogleda v pismo.) Radovéden sem, kakove neumnosti je skupaj spravil — (bere ne pazivši na rime) „Mogočno vladaš moje ti srcé, S tabôj delim jaz radost in gorjé; Nevidna vez vžé dolgo naji druží, Početije vse moje tebi služi“.

Dumesnil: Kaj? Ti vêrzi so tedaj njegovi?

Dupuis: Ali so to vêrzi?

Dumesnil: I seveda!

Dupuis: Vêrzi! Bès vas plentaj, kaj pa mislite o mojem sinu! Kde bi se bil neki naučil delati vêrze? Če so to res vêrzi, jih je moral kar kde kupiti — spet je šlo rakom žvižgat nekaj denarja! O moji lepi denarci, ki sem mu jih dal pri slovesu, kde ste užé!

Dumesnil: Kako? Te plemenite misli, čista navdušenost, ki mi razveseljuje srce in v njem vzbuja vse čudenje — ti so tedaj njegovi? O ljubi gospod —

Dupuis: No, še tega je bilo treba, da ste se vneli tudi vi! — Zdaj sem res učinil pravega spaka. — Pol ure užé stojim tu, da bi njega iz vaših mrež rešil, in tu se še vi vjamete! — Vidim, da z lepo ne opravi nič! — Zato nijsem prišel štirideset milj daleč! — Kde imate mojega fanta — sem ž njim! — Takoj ga hočem! — Kam ste ga skrili? Kde tiči?

Dumesnil: Kaj vém jaz zanj?

Dupuis: Saj povsod leta za vami, kamorkoli greste.

Dumesnil: Samo v mojo sobo ne pride nikedar — nij še tako drzen, da bi po sili iskal vstopa v hiše.

Dupuis: Aha — razumem! — To na-me leti! — No pa, saj nijsem zamerljiv človek. —

A, povejte mi, gospodičina ali gospa — ali kar ste — morda ste ga užé videli kedaj? —

Dumesnil: Prisezam, da nikoli! Toda žal mi je res, da ga ne poznam, ker je po vaših besedah soditi ves vam podoben.

Dupuis (osramočen): O! to bom prosil — (na stran) Ta ženska pa še nij preslaba! (Glasno.) A iz njegovih pisem ste vendar zvedeli —

Dumesnil: Nič, ker so brezi podpisa —

Dupuis: Brez podpisa?

Dumesnil: Prepričajte se resnice!

Dupuis: Res je! (Na stran.) Nobena moja mi ne obvelja! (Glasno.) Da — če je temu taka — — Za hudiča! tedaj naj sem jaz zastonj delal tako dolgo pot. I, človek bi kar skočil iz kože! — Na vse zadnje ste še vi poštena ženska?

Dumesnil: Gospod!

Dupuis: Ah! Oprostite — za boga, človek se prav lahko zmoti. — Le pomislite, ali bi se vam same žalosti in jeze ne zmedli možgani, ko bi bili vi na mojem mestu — tako pa ne morete vedeti, kaj se pravi biti oča. — Glejte! zaradi vas si moj dečko nakopuje vso nesrečo na glavo — zaradi vas se ne briga nič za Corpus juris — ker ste mu vi zmérom na umu, zatoorej ne misli nič na prihodnjest — najhujše pa je, da je pozabil na bogato davkarjevo hčer, za katero užé

prej nij maral veliko. — No, zdaj pa sodíte sami, gospica. — Ali bi vam ne bilo v veliko žalost, če bi vaš sin v slepi ljubezni skoro vso srečo in veselo prihodnjest pustil splavati po vôdi!

Dumesnil (zavzima se): Srečo! Veselo prihodnjest! — — Prav imate gospod, zdaj vas umejem, skusiti morava, da ga ozdraviva.

Dupuis: Res da, ali kako?

Dumesnil: To nij takó lehka reč — treba se je malo premisliti. Veste kaj? Naj bolje bode, da me jutri zopet obiščete.

Dupuis: Jutri? Kaj vam pride še v glavo —

Dumesnil: Mêni se jako mudi — kajti igrati moram nocoj novo nalogo — zato rej se zelo bojim, da ne bi slabo zadovolila gledalcev —

Dupuis: Vi nocoj še igrate? — Oh, in moj sin pojde zopet k predstavi — in vas bode videl pri luči desetkrat lepšo kakor stè — oh, to bode novo olje za plamen ljubezni! — Usmiljeni bôže! ukljub vsemu vašemu zatirjevanju ga ne bodeva na vse zadnje mogla pogasiti. — Ne, nekaj sedaj — vas prosim — vas zarotujem — dobra moja igralka! — Zberite misli, zamislite se, — mej tem sedem jaz na kakov voz — se peljem domov — in v četrti ure sem zopet tukaj. (Gre k oknu.) Ravno todi na vogálu stoji nekov voznik brezi posla. (Vpije skozi okno.) Heda! Voznik! Fija-

kar! (Osupnen.) Da bi te para! — Gospodičina!
 — Gledite vendar! — Tu nasproti v česárnici
 — oni dolgi rujavolasi človek — ta je.

Dumesnil: Vaš sin?

Dupuis: Z dušo in telom! — Bez plašča
 — bez dežobrana; — saj še ne ve, da dežuje —
 nesrečnik! pogubljen je on — in njegova nova
 suknja. —

Dumesnil: No — saj še nij videti preveč
 napačen —

Dupuis: Napačen! — Kako se mi vi zdite?

Dumesnil: Ali vé, da ste tukaj?

Dupuis: Še ne.

Dumesnil (potegnivša ga od okna): Tako pa
 ne smete —

Dupuis: Ali —

Dumesnil: Le ne obotavljajte se; bodem
 užé jaz vse tako vravnala, da bode prav.

Dupuis: Ali res upate?

Dumesnil: Da, da. (Pozvoni.) Hočem ga
 ozdraviti — za gotovo vam to obljubim!

Dupuis: Le bodite mož beseda!

Dumesnil (mu podá roko): Kakor gotovo se
 glasi geslo naše: (Veličastno.)

Prisezam pri umetnosti, pravici
 In pri gledišnega neba modrici,

Pri nepristranosti gledalcev,
 Obsodbi vsêh presojevalcev,
 Umétnikih, ki zmer za lepo le goré,
 In v prsih nejevolje ne gojé;
 Pri vseh vladárjih, kateri vsak izid
 Početja ne obračajo na lasten prid.
 Pri vseh prijateljih in njih zvestôbi
 Prisezam; oče ti me slušaj v svojej zlôbi!

Dupuis: Vi ste res vrla ženska! (Na stran.)
 Na vse zadnje bode še mene očarala in me-
 dobila v svoje zanjke! Ta zamore pregovoriti ne-
 samo enega, marveč celo rodovino!

Peti prizor.

Prejšnja, Luiza.

Dumesnil: Luiza, ali vidiš tam-le onega
 mladega moža?

Luiza: Onega mladega moža? Oh, bog,
 to je —

Dupuis: To je moj sin Alfred.

Luiza: Vaš sin? — No, vi pa res niste
 prav nič podobni, da bi bili temu oča.

Dupuis: Kaj?

Luiza: No, da — hotela sem —

Dumesnil (jo izgovarja): Ona le mēni, da vaše čvrsto obličje nikakor ne kaže, da bi uželi mogli imeti tako odraslega sinu.

Dupuis: A tako!

Dumesnil: Strežaj naj ga pokliče k meni!

Dupuis: Jaz jo pa popiham mej tem.

Dumesnil (mu pokaže na leva vrata): Tam-le po stranskih stopnjicah pojdite!

Luiza (na stran): Tu se ne godi vse po pravici!

Dupuis (na stran): Kadar vem, kako bode pričela, takrat hočem —

Dumesnil: Ne obotavljajte se več — idite — idite! — (Ga proč vleče. Oba odideta na levo.)

Šesti prizor.

Luiza.

Luiza (sama): Njegov oče tu? — In kuma ga je dala poklicati? — O, reč mi je zdaj jasna, — jasna kot višnjevo nočno nebo. — Oče hoče poprej mene do dobrega poznati — kuma bode pa unega premerila od nog do glave; — o dobro poznam njune namere, — saj pri takih okolnostih

zmérom stara pravila hodijo v rabo — to užé vem iz gledišča. (Hoče iti in pogleda skrivej skozi okno.) Tam-doli še v enomér preži — oh, za boga — ako bi pa mej tem vstal in šel, — hočem ga raji sama gori poklicati — varneje je vendar — (k oknu stopivša.) He, — mladi gospod, — gospod Alfred — pridite gôri. (Mu miga.) Da, da, — nij mu treba dvakrat reči — kako hiti, baš kot njegov oča — vse prekucne, kar mu pride na pot.

Sedmi prizor.

Luiza, Alfred.

Alfred (ostane pri durih): Tu prebiva ona! — ah —

Luiza: Le bliže, gospod Alfred, le sem stopite —

Alfred: Ah! gospodičina — je-li resnica? — Ali ste res klicali mene?

Luiza: No seveda — a pridite bliže k meni. —

Alfred (naredi nekaj korakov naprej): Še ne morem verjeti — ta nepričakovana sreča — ali se res ne motim?

Luiza (skrivnostno): Ne — ne — neka gospa bi se rada z vami natančneje seznanila —

Alfred: Ona mi dovoli, da stopim v njeni sveti hišni krog — ona! — glasovita igralka —

Luiza: To je moja kuma — in seveda mora prej govoriti z vami —

Alfred: Ona bode z menoj se pogovarjala. — Komaj se vzdržujem po konci —

Luiza: Kaj pa vam je?

Alfred: Megla se mi dela pred očmi —

Luiza: O ti moj bog! Ali danes res vsak predstavlja Phaetro? Raje sedite. —

Alfred: Jaz, da bi se vsedel tukaj? — O, ne — ne!

Luiza: No, saj dolgo je tako čakali ne bode. Moja kuma pride takòj. —

Alfred: Osodni trenotek se z mérom bolj približuje. — Oh, kako mi tolče srcé. Oh, gospodičina —

Luiza: Oh! — Vaše srce tolče? — Moje tudi in kako močno! — Moj bog —

Alfred: O, saj nij nič hudega — le pojdite, gospodičina, — pojdite — skušal se bodem umiriti.

Luiza: Kakov drugi bi bil morda rekel: O, nikarte hoditi od mene! — A, on govori ravno nasprotno! — No, to je vse eno! — Prav lju-

beznjiv je, — to smem reči po vsej pravici. — (Glasno.) Jaz grem, gospod Alfred! — Z bogom, gospod Alfred! — Le pogumni bodite! — Oba se morava upokojiti! — Prav obema v tem odločnem trenutku manjka srca. (Odide na levo.)

Osmi prizor.

Alfred (sam.)

Alfred: To je tedaj ono svetišče, kder ona gospoduje — ta zrak sôpe tudi ona. — Videl jo bodem, celó bival bodem v obližji njenem, katero drugi le od dalječ obožavati smejo — i v njenem stanovanji jej bodem razkril svoje srce — njej, za katero vroče bijo tisočera srca. O, ne! ne! Nikoli se ne bodem drznil! — ali le na kolenih pred njo hočem obstati srčne bolečine, mogočni kraljici! Ona mi je stopala vedno v sanjah pred oči, prej, nego sem jo še kedaj videl. Užé takrat mi je bila globoko zapisana v dušo — takrat ko sem delal ono delo, v katero sem vpletel vse zaklade svojega genija, takrat bila je ona moj ideal. Njej, njej sem po-

svetil vse svoje vêrže — le njej na čast bilo je vse moje pesništvo, vse moje življenje — (Stoji ves zamišljen.)

Deveti prizor.

Alfred, gospica **Dumesnil** (glavina snaga starinska, v dolgej halji, obličja starejega, nego prej).

Dumesnil: Bodi pogumna **Françoisa**: Zaobljubila si — in mora se zgoditi! Tu je ljubimec — in optima forma! — Škoda!! — Sanjari — vzbuditi ga hočem.

Alfred (sam sè seboj): Ti, čije plemenito čelo v duši poštovanje vzbúja, ti čije talent se kaže v dejanji, kakor v besedi —

Dumesnil: Vam udana služnica, mladi gospodine!

Alfred: Ah! — Oprostite, gospa, bil sem — pričakujem gospodičino **Dumesnil**.

Dumesnil: Mej tem se pa dogovarjate sè svojo muzo!

Alfred: Sè svojo muzo? — O, ne — ž njo, ž njo samo — kedo drugi razve nje bi me mogel navdušiti? Ali mi ne šepeta vsaka stvar, katero

le pogledam, njeno ime v uho? — O, moj bog, kako veličastna je ta ženska — in kakova umetnica! Gospa — ponosna smete biti, da ste ž njo enakega rodu — kaj ne, da ste res ž njo v sorodu? Podobni ste si nekoliko — o kako ste srečna, kadar vidite cveteče njeno lice in spoznate, da ste bili vi tudi nekedaj taki!

Dumesnil (se glasno zasmije): Ha, ha, ha!

Alfred: Vi se smejete?

Dumesnil: Dobro, prijatelj, prav dobro ste govorili! — Bolje res ne morete hvaliti mojih zmožnosti, nego ste je zdaj!

Alfred: Vaših zmožnosti?

Dumesnil: Kaj pa da! — Saj sem jaz tista —

Alfred (začudjen): Vi? Kedo?

Dumesnil (ga oponašaje): Vi? Kedo? — Jaz sem gospica Dumesnil — Dumesnil mi sploh pravijo ljudje.

Alfred (stopi nekaj korakov nazaj.) Vi?

Dumesnil: Da, igralka z dušo in telesom. — Kaj ne, pri luči smo mi igralci lepši videti, nego pri solncu?

Alfred (na stran): Lepši! O, moj bog! Gotovo res!

Dumesnil: Takoj stavim tolar, da vi niste iz mesta. — Vi, mladeniči z dežele, ste si enaki

kot sous sous-u; jaz vas poznam predobro! — Vsi ste tako nekako šaljivi. — No, pa vas bodem užé jaz vsega naučila — s časom se ogladi tudi robata skala. — Na, pa saj bliže k meni pojdite — saj vam ne bodem ničesa storila — ali se me morda bojite?

Alfred (v zadregi): Tega ravno ne — ali (se ojači na stran.) A če jo natančneje pogledam — kadar jej zažaré oči — tako — ali nij še res enaka umetnici Dumesnil?

Dumesnil: Vi ste hotêli z menoj govoriti?

Alfred: Da, gospica res je — kajti odkar sem vas občudoval na oĉru, bila je to edina moja želja — spoznam svojo preveliko drznost — a navdušenost, s katero ste me vi napolnili — sreča, ki sem jo občutil pri vašem pogledu — ne hudujte se nad menoj —

Dumesnil: Uméjem! Uméjem — Vi bi radi kako vstopnico za v partêr!

Alfred: Kaj?

Dumesnil: A, morate prilično priçeti — (z rokami ploska.) Ah! velika umetnica! — Ah! krasna ženska! — Ah! prelepe besede! — To-liko ah-ov, kolikor se jih le vplêsti zamore!

Alfred: O, gospodičina! — Mari potrebu-jete vsega tega? Radostno vas pozdravljam vsak večer — Klitemnestra, Kleopatra, Meropa — vse

te krasne umotvore sem videl in je občudoval. — Kako goreče je vaše čutstvo — in s kakim pathosom izvršujete svoje naloge. — Vi v resnici pretakate solzé. — Vi ne igrate, marveč ste v osebi tista, ki ima z nami govoriti, nas navduševati, očarati nas. — Vsakov občutek izvira vam v srcu prej, nego ga naznanite nam.

Dumesnil (ga opazuje sedeča): Šembrano vendar! Ali vi res to mislite, kar govorite?

Alfred: Kaj?

Dumesnil: Na, ta je pa lepa! O, ti ljuba nedolžnost. Prave solzé? Zares, dragi moj, vaša abotnost mora vsacega geniti. Ha, ha! Vendar vam hočem razodeti resnico in vas prepričati o ničevnosti vaših lepih nazorov. Sédite! — No, ne dajte se toliko prositi, kakor kaka kmetska nevesta — (pomakne stol k njemu in ga porine nanj.) Da, krasni moj gospodič, vidite, vse kar vidite pri in na nas, je gola sleparija — vse je le ponarejeno. Nebo je iz lepenke; solnce — lojeve sveče, katere se morajo zmerom vsekavati, da ta krasna božja stvar neotemni — vsa naša narava je stokrat vže zakrpano in nadlepljeno po-barvano platno, — in mi igralci, me junakinje in carevne se užé prej učimo, kako bomo predstavljale obup, kako veselje. Potem pa je počasi spreminjamo na odru, kakor ravno vidimo, da je

prav. Ali kedar pade zastor, takrat je vsega konec — rudečico zakrije nam rudeča barva — nedolžnost bela — in vse čutenje odložimo in pustimo v garderobi.

Alfred (razkačeno): Je-li mogoče — ta ganjenost — solzé —

Dumesnil: No, seveda, to je vse le na videlo — kako bi pa tudi zamogel kedo slehernega večera biti navdan z različnimi strastmi!

Alfred: Ne! Ne! To izraževanje čuta — ta naravnost —

Dumesnil: Naravnost? No, ta smo me same, kajti obrekujemo, norčujemo se iz ljudi, drugih žena močeve pridobivamo za-sè; in razun tega imamo celo vrsto drugih častilcev — jaz imam, brezi starcev, tacih nad dvajset.

Alfred: Dvajset?

Dumesnil: No, da! — Taki narveč razširjujo med ljudmi našo slavo in dobro imé. — En dober in prijazen pogled in pridobljen je za-me — tedaj z 20 pogledi jih imam koj 20. Ti uže kaj zdadó — to nam pravo navdušenje daje (deklamuje):

Sè seboj potegne nas z neznansko močjo čara
In dà nam moč, pogum, stvoriti tud' najtežjo reč
(pomoli mu tobačnico)

Ali mar hočete malo duhana?

Alfred (kvišku skočivši): Kaj, gospa —

Dumesnil (voha): Ta je izvrsten! — Tako dobro uredi zmešane možgane — in kadar se zarotujemo proti nebu in vse peklenščeke kličemo — — (kiha) Bog pomagaj!

Alfred (na stran): Da, resnično — pal sem z vseh nebes, v katerih sem že v mislih bival.

Dumesnil (na stran): Ubogi revež! Prav žal mi je, da sem prevzela to težko nalogo! — (Glasno.) A, kaj vam vendar je? Saj ste tako bleedi in prepadeni? — Ali morda še niste zajutrkovali? — Da, prazen želodec hudo kruli, to vedo umetniki najbolje. — Vidite ljubi moj, kar srce me boli, da vam ne morem postreči, kajti jaz sem uže jedla — a da bi v drugo, to mi ne da moje zmérno živénje. — Jaz se zmérom natanko ravnám po časoméru, nič prezgodaj, nič prepozno. — Denar tratiti nij moja navada — glavna reč je, da si človek zdaj kaj prihrani, da mu v starosti ne bode manjkalo vsakdanjega mesa in koščice za pesička. — O, jaz uže dobro umejem dobivati in nalagati svoj denar na obresti — tu ga zamenim za ležeče blago, tam ga dam za akcije ali delnice. — Računiti pa znam tudi jako urno. 10.000 frankov imam stalne plače; okoli stokrat na leto igram — to je tedaj za eno predstavo sto frankov. Še celo lahko vam bi zračunila ko-

liko dobim za vsak vêrz. Véliki Klitemnestrin
govor na primer —

Alfred: O ta izvrstni umotvor —

Dumesnil (recitira):

Ne, nijsem jaz jo vlekel pred sodnika moč;
Prej naj vzame mene ino njo peklenska noč —

(Brezivoljno se navduši.)

O! mojega otrôka imeli vi ne bodeate nikoli, nikedar.
Raj' clo vam svojo dam tud krv na dar
Sêm! trdi moŹ, sem idi oča brez srcá —
Slabotno dete iztrgaj iz naročja matern'ga —

Alfred (navdušen): O, to je bilo — to je
bilo!

Dumesnil (se umiri): To je bilo za en
frank!

Alfred (kakor bi ga zadela strela, se zgrudi
nazaj na stol): Ah!

Dumesnil (na stran): Ubogi mladenič! V
srce se mi smiliš — a obljuba se mora spolniti.
— (Glasno, ga na ramo potrklja.) Vidite, ako bi ne
igrala za denar, bi tudi ne imela nič jesti. — A
mladi moŹ! od česa živite vi — kak posel imate?

Alfred (klavern): Prišel sem v Pariz učiti
se pravdoslovja.

Dumesnil: Da bote potem laglje goljufali
ljudi? — O to je baš izvrstno — zdaj sem za-

pletena v pravdo sè krojačem, ker mi je v ovi-
jačo napravil veliko zarezo — ali bi vi neteli
mene zagovarjati?

Alfred (hoče oditi): Oprostite gospa —

Dumesnil (ga prime za suknjo): Ko bi mi
vendar pomagali, da bi tega krojača dobro obrala —

Alfred (se jej iztrga iz rok): Jaz moram iti —

Dumesnil: Kaj? Tako se mi hočete od-
tegniti. — Tu ostanite! O, možiček, možiček!
Koliko bolj galantni so naši mestni gospodje! —
Kar po mojih stopinjah ste hodili za menoj —
gledali v moja okna — tedaj — kaj je vam
dalo povod k vsemu temu — (koketno igraje se z
vetrnico.) No? — Komaj pričakujem odgovor —
kaj ste mi imeli povedati — priznati morda —
o mladenič, povedite?

Alfred: Saj še sam ne vem — pozabil
sem. — A — že vem, hotel sem vas vprašati za
sodbo moje žaloigre.

Dumesnil: Žaloigre?

Alfred: Da, prve moje poskušnje. — Skri-
vaj sem jo delal doma v očetovej pisarnici in
potem jo skrivaj poslal glediščinemu vodji.

Dumesnil In kako se imenuje stvar?

Alfred: Barbarka!

Dumesnil (začudjena): Barbarka?

Alfred: Junakinja je po Rimcih vjeta kraljica. —

Dumesnil: Kaj! Vi? — Vi ste pisatelj ove igre?

Alfred: O, ako vam je znana, povedite mi —

Dumesnil (na stran): To je krasna naloga, katere se z veliko pridnostjo in navdušenostjo učim! (Glasno.) O, gospod —

Alfred (pazen): No, kako vam dopada — —

Dumesnil: Dopada? (Na stran.) Obljuba — njegov oča — (Glasno.) Le zmérom sami Rimljani! Tu toga, tam tunika, domovina — svoboda! — Ljubi moj! jako dolgočasno vse to — strašno dolgočasno. — Težko vam povem resnico — a zvedeti jo morate: misli sploh slabe — efekta nikder — povsod veliko pomanjkljivega. — Pišite raje akte, gospodič, in nikedar več dejanj!

Alfred (obupen): O! to je preveč — zadali ste mi zadnjo in smrtno rano — prevelika je! (Plane iz sobe.)

Deseti prizor.

Gospica Dumesnil sama.

Dumesnil (pomeče od sebe oglavnico in hišno suknjo ter pade onemogla na stol): Moja sreča je, da je šel, kajti dalje zadrževati bi se ne bila mogla. — Ta je bila najteža naloga, kar sem jih še kedaj igrala. — Žalibože, da je tudi svoj namen dosegla. — Ozdravila sem ga sicer, kakor sem bila obljubila, a vse to je njemu na veliko škodo. — Menila sem, da imam opraviti le sè kakim lehkomiselnikom, toda zdaj spoznam, kako globoko sem užalila njegovo nepopačeno, globoko-čuteče srcé. — Ubôgi mladenič! — Kako odkritosrčno mi je razodel svojo navdušenost, svojo ljubezen! O — grdo sem ravnala ž njim — preveč sem ga mučila! Naslikala sem samo sebe kot brezčutno, skopo in neolikano starko — sama na sebe sem jezna!

Enajsti prizor.

Prejšnja, Luiza.

Luiza (si briše solze): Moj bog! Moj bog! Kedo bi si bil mislil kaj takega? — Ah, ljuba kuma, kaj pa ste vendar počenjali z onim ubogim mladeničem? Silno je bil razkačen —

Dumesnil: Ali res? In kaj je rekel? —

Luiza: Rekel je: O gospodičina — in še enkrat: o gospodičina — potem pa je bežal proč, kot bi mu gorelo za petami. O, on je tako dober in prijazen človek — gotovo nij zaslužil tako sprejet biti —

Dumesnil (vzdihnivši): Gotovo ne!

Luiza: Tako? In zakaj ste pa —

Dumesnil: Moj bog, pusti me vendar; daj mi miru! — Saj vidiš, koliko imam še opravka — kmalu bode uže ura dve —

Luiza: No, da — ali do večera —

Dumesnil: In moja obleka! — Moja naloga, ah, danes se mi res kar nič ne zljubi — nič — prav nič —

Luiza: Meni tudi ne — saj bi bila res kmalu zábila —

Dumesnil: Kaj pa?

Luiza: Markiza Verrières, katera vam je sinoči polomila voz — je poslala svojega strežaja —

Dumesnil: Da bi se opravičila meni?

Luiza: Nasprotno, da se morate vi opravičiti jej —

Dumesnil: Oh?

Luiza: Zaradi tega, ker je nekdo vzdržal njene konje in kočijaža pretepel. — Tepenec sam je bil tu, ves črn je po glavi — oblečen je v rumeno in rudečo livrejo! — Markiza na vsak način hoče vedeti ime onega predrznega človeka — kakor ga imenuje. Veste — ona namreč trdi, da ga vi poznate. —

Dumesnil: Jaz?

Luiza: Da, ker je v gnječi izgubil listnico, v kateri so vse vaše naloge prepisane, potem vaša podoba in pod njo je pesen. A pogledite sami! (Jej da listnico.)

Dumesnil (pregleduje): Ah!

Luiza: No kaj pravite na to?

Dumesnil: On! In zopet on!

Luiza: On? Kedo?

Dumesnil: Kedo drugi, nego Alfred. On je bil moj rešitelj — in jaz tega nijsem vedela — o, še zahvaliti se mu nijsem mogla! Tako breži bojazni je za me bil pripravljen darovati živénje

— in zdaj nij niti z eno besedico omenil tega! Jaz ga moram še enkrat videti — ga najti — in mu povedati —

Luiza (gre v pozadje): V prednji sobi čaka nekedo —

Dumesnil: Jaz zdaj nikomur ne dovolim vstopa —

Luiza: Oni stari gospod, ki je bil užé prej tu —

Dumesnil: Njegov oče? — O, tega le pokliči! — Le urno — urno — Luiza!

Luiza: Ali —

Dumesnil: Nič ali — pusti naju sama!

Luiza (na stran): Čudno! Kedar danes kedo pride k njej, mene vselej zapodi vun, kar še nij drugekrati nikoli — (Odide na levo.)

Dvanajsti prizor.

Prejšnja, Dupuis.

Dupuis: Ah, gospodičina — kaj ste učinili.

Dumesnil: No kaj?

Dupuis: Moj ubogi — videl sem ga — zdaj je še slabši, nego prej!

Dumesnil: Tedaj me še ljubi?

Dupuis: Niti ne misli več na vas — to je ravno! Pal je v nasprotno pregreho — videti vas ne more — sovraži vas — zmérom kramlja, kako je pal iz svojih nebes — govori o idealih in zmotah — in omamah in — vse druge bedarije. — Umreti hoče, meni nič tebi nič hoče umreti — ko sem ga prav po očetovsko svaril, rekoč: „Tepec, saj ona še vredna nij tega“ — takrat je začel razsajati, razbijati in upiti, kot bi bil zblaznel —

Dumesnil: O usmiljeni bog! In kaj ste storili ž njim?

Dupuis: Kar se mi je naj bolj prav zdelo, to sem storil, dejal sem ga pod ključ — zaprl sem ga — in zdaj sem prišel pozvedet, kaj in kako naj dalje ravnam.

Dumesnil: Da, in kaj najprvo narediva ž njim? — Nocoj ga peljite v gledališče!

Dupuis: Da, a to še ne bo dosta!

Dumesnil: Pošljite ga sem k meni!

Dupuis: Za vse na svetu bi ga ne pripravi! na to!

Dumesnil: Da — potem seveda! — A — da! Uže imam — uže imam!

Dupuis: E kaj zopet!

Dumesnil (za-se): Pisatelj — pesnik! Da!
— da! (Glasno.) Govorite kaj o Barbarki.

Dupuis: Kaj hočete s tem reči?

Dumesnil: O „Barbarki“ —

Dupuis: A, to je še neka druga igralka?

Dumesnil: Ne! Njegova žaloigra!

Dupuis: Njegova —?

Dumesnil: Da, resnica je — Vi sicer še ne veste o tem nič, — spisal jo je v vašej pisarni — (Sede in piše.)

Dupuis: Žaloigra: — Ta me bode spravila v grob! — O moj bog! Kje se je neki učil takih neumnosti? Še v svojem življenji nikedar nijsem na kaj tacega mislil. — Ne! — zdaj je vse pri kraji! Zapodim ga od sebe — nič več ga ne spoznam za svojega sinu —

Dumesnil: O, ne — ne! Tako neusmiljeni pa vendar ne bodite, — pomislite njegovo obupnost in spomnite se, kako nesrečen je užé sedaj — ga li mar hočete popolnem pogubiti, njega, ki ga tako zelo ljubite? — Ali vas bodem zdaj jaz morala prositi: Rešite ga — o rešite svoje déte!

Dupuis: O vražja ženska! (Ganjen.) Vi delate z mojim in sinovim srcem kakor z igračo, kar le hočete!

Dumesnil: Pojdite! — Za božjo voljo pojdite! Nesite mu to! (Mu da biljet.)

Dupuis: No seveda — njegova krivda to
 nij, da ga je bog ustvaril pesnika.

Dumesnil: Vaša tudi gotovo ne!

Dupuis: Gotovo in resnično ne! — No pa
 naj bode vse po božjej volji. (Vekaje.) Žaloigra!
 In jaz moram na svoja stara leta še eno nalogo
 v njej prevzeti. (Odide.)

Trinajsti prizor.

Gospica Dumesnil, Pozneje Luiza.

Dumesnil: Vsa se tresem — kako burno
 mi tolče srce! — Nikoli še nijsem bila tako
 boječa — in vendar sem se užé vsakovrstne
 občutke, vsakake strasti dobro zadevati učila —
 in jih tudi dobro predstavljala! — Seveda —
 kak razloček — koliko drugače — (Se zamisli.)
 Vendar sem neumna — saj se mi mora po-
 srečiti — on mora priti nazaj —

Luiza: Gotovo?

Dumesnil: Da res!

Luiza: Ah, draga kuma, kako dobri ste
 vendar. — In ali me bode tudi koj hotel vzeti
 za ženo?

Dumesnil: Tebe? — Ali si ob pamet? — Kaj bledeš — ali kaj sploh hočeš — (mirneje) a — moj bog — gledišče — skrajni čas je, da pomerim obleko. — In una? — užé čujem korake — Kaj mi je početi? — (Zelo ganjeno.) Usmrtiti se je hotel, ker nijsem bila taka kot ideal v njegovih sanjah. — Oh, kaka sreča, da sem vredna pokazati se mu dostojno njegovej ljubezni! (Odide skozi srednja vrata.)

Luiza (začudjena): Ona naj bi bila tista? Ona? — I, bog obvaruj! — Zato ker imam jaz več uzrokov in pravic nego ona — morala ga je napačno razumeti — meni je dejal prvi: „ah gospodičina“ in prvi ah! je zmér odločilen. — Tako je tedaj ta reč — jaz sem njegova: „ah gospodičina“, tako je! (Odide skozi srednja vrata.)

Štirinajsti prizor.

Dupuis, Alfred.

* Dupuis (pelje Alfreda): A pojdi vendar — vzemi si pogum, ljubi moj — le varneje hodi! — Saj si prišel sem zaradi svoje žaloigre. — Ti mar nij pisala, da se je zmotila — da je

tvoje delo z nekim drugim zamenila — da je izvrstno, prekrasno, in kaj še vse —

Alfred (se zgrudi na stol): O, — nikedar nijsem mislil še kedaj priti tú-sem — ta kraj me navdaja z grozo in jezo — kajti tu sem videl njo, ideal svoje duše, kako zelo se je ponižala. — Bitnost in resnica — ali ste vredni, da prenašamo navzočnost?

Dupuis: Pusti neumnosti, moj — saj si jih dovolj vtaknil v svojo žaloigro — zadovolji se, da je igra dobra. Zdaj hočeva poskusiti z veselo igro: pravdati se uči, da bode veselje — to so še najboljše zapletke, in tudi naj več nesó — in konečno še napravi rodovinsko komedijo in se oženi z bogato davkarjevo hčerjo —

Alfred: Oče, s to nikoli.

Dupuis: Ali, ker sem jej užé obljubil —

Alfred (trdno): V to zvezo me nikoli pripravili ne bode!

Dupuis: Ali, za vraga —

Alfred: Svojih misli nikedar spremenil ne bodem — druge nikoli ne bom ljubil — tu hočem ostati — tu, samotni in zapuščen živeti in umreti! —

Dupuis: Tako? Vendar hočem videti, ali velja kaj moja beseda ali ne! Na mestu mi greš v Caudebec z menoj — tam boš živel — tam

moraš ljubiti — če ne, tebe in davkarjevo hčer
zaprem skupaj v eno sobo, dokler ne bodeš pa-
meten — te bodem užé učil!

Alfred (energično): Trdosrčni oča — ne-
usmiljeni mož — siliti me tedaj hočete — pa
živite sami, z bogom! — (Hoče oditi.)

Dupuis: Sin moj —

Alfred: Z bogom na večno! (Hiti k vratom.)

Petnajsti prizor.

Prejšnja, Gospica Dumesnil oblečena kot Phaedra, kra-
sno olišpana, stopi proti Alfredu, pozneje **Luiza**.

Dumesnil (proti njemu razprostre roke): Stoj!

Alfred: Vsemogočni bog! Kaj je to!

Dumesnil:

Vtolaži bol, ki v srcu tvojem gospoduje,
Kraljica je — gospod — naj se kot služnja ponižuje
In oni naj še tak' jo psujejo — nij zmerom sužnja bila.
In njena vzvišena so še čutila!
In akopram jej moč jej vsa odvzeta,
Tak srca plemenitost vendar je oteta!

Alfred: Vsemogočni bog — ti vêrzi —

Dumesnil (k Alfredu): So Vaši!

Dupuis: Njegovi? — No saj še niso pre-slabi — Lej! — Lej!

Alfred: Komaj morem vse zapopasti.

Dumesnil: Da, Alfred — prej vam nijsem tega priznala; a ta naloga, v kateri je toliko ljubeznivih čutil vpletenih — ta naloga me je navdušila. — Sèznaniła sem se z vašim duhom in mislijo, in se ž njima pobratila. — V duši se mislim, kot ono nesrečno kraljico, ki je kot jet-nica vpričo sirovega konzula, njenega ljubimca očeta, morala gledati, kako so ga zaročili z mlado Rimljanko — in kakor ona, se poslovim tudi jaz pri svojem ljubimcu. —

Alfred: Ali ste vi res tista, ki je prej —

Dumesnil (k Dupuisu): Pomagajte mi pri tem dolzem prizoru — vi bodite stari trmoglavi Rimec —

Dupuis: Jaz? — Rimec? — Kaj vam še pride na misel!

Dumesnil: Vi ga hotite prokleti — in jaz bom rekla: Stojte —

Dupuis: Kleti? to nij krščansko —

Alfred: Oče — zarotujem vas —

Dumesnil (k Luizi): Ti si nevesta, za ka-tero ne mara, — mlada Rimljanka namreč —

Dupuis: Davkarjeva hči?

Luiza (vekaje): Take naloge nečem igrati — za tacega nijmam nič naravnega nagona!

Dumesnil: In jaz tako pravim k svojemu Oktaviju:

Besedo čuj očetovo ostró!
 Kar brez ugovora haj na vojskó!
 Vilhajo v zraku vžé zastave —
 Spominjaj se pradedov slave! —
 Še nekaj pusti me izgovoriti:
 Težko se mi od tebe je ločiti —
 Zapuščajo moči telesne me!
 — Ta dar res velik je — a ljubim te,
 Da, ljubim te zelo.

(Proti Luizi):

A ti devica, meniš, da v kraljici nij
 Sočutja iskre, ktera v ženski drugi tli?
 Li meniš, da ne ljubim in se ne solzim,
 Da se tud' včasí, kakor ti, ne žalostim?
 Ne, ne! — Tako ne smeš ti naj'nih src ločiti!
 Ljubezni trdnih spon ne silom razdrobiti!
 Ki so vezale naju tol'ko let —
 Ker ločene ne skleneš nikdar spet!

Luiza: Ne! ne! Draga kuma tega dalje prestajati — mi nij mogoče. — Odjenjati hočem, da si sem bila jaz prva in imam večje pravice do njega. —

Dumesnil: Tako vendar molči. — Saj bi me lahko zmotila, da ne bi vedela, kde sem ostala!

Dupuis; Meni je užé kar vroče. —

Alfred: Kaj ne? (K Dumesnili.) O dalje —
dalje! (Jej zašepa.) In ti, ki nas še suhega očesa
gledaš —

Dumesnil (k Dupuisu):

In ti, ki nas še suhega očesa gledaš
Ter naših bolečin se ne zavedaš,
Bogovi bodo tebe strašno kaznováli,
In te po zemlji sem ter tija proganjáli;
Z obličjem tužnim gledal boš nazaj,
Obupen molil k Jovu: sina spet mi daj!
Morilec sam sinú, tolažbe starih dnij,
Pravična kazen naj te doleti!

Dupuis (vekaje): Nikarte dalje! Saj nijmam
tako trdega srca kot demant —

Alfred (na drugej strani, klečeč):

Usmiljenje oj oče! usmiljenje imej!
V mogočni roki tvoji vsa sreča dveh je, glej!
Ne bodi tak' hudoben in nesprosljiv takó
Kar ona rekla je, je res —

Dumesnil:

Tá, ljubi, je strašná!
Ne jok, ne prošnja mila ne gane mu srca
Le v večé mu veselje žalost naj'na in gorjé
Ne ponižuj se mi —

Alfred:

Da, proč goljufni up! —

Očeta prosil sem, a on je hud tirán!

Oj trdi starec — z bogom! — zdrav ostan'!

Dupuis (prijemši ga za suknjo): Tristo medvedov — mladec, ali si prismojen — to je užé danes tretjič, da se hoče končati — (vekaje) raje vendar pustim — ne, to je —

Alfred: Kako, oče, vi jočete?

Dupuis: No, kedo pa ne bode jokal, ko tako reč počenjate —

Luiza: Jaz tudi ne morem več zadržavati solz — jokala bom za vse skupaj —

Alfred (radosten): To so učinili moji vèrzi! — O, moj bog! — Ta nebeški glas! — Ta krasna prikazen! — Da, da, vi ste moja kraljica — jaz vaš suženj na veke — tukaj vam pred nogami svojo osodo pričakujem — odločite se —

Dumesnil: Naj se odločim? (nežno)

Oktav, jaz ljubim te!

Ti varoval si mene in rešil ti si me!

Živenje moje borno — tu je! sedaj je tvoje

Kot dar ti dam je zahvale revne svoje!

In ta zalóg, kateri si bil zgubil v boja sili

Ti dam nazaj, ti srca moj'ga ljubček mili.

On naj obličje tvoje ljube zmérom jasno kaže,
V naprej naj sreča nama nikedar ne laže!

(Mu da listnico.)

Alfred: Moja listnica?

Dupuis: Njegova listnica! Ali ta tudi spada
k žaloigri? — Kaj je tu resnica in kaj ne? —
Meni se uže kar vse meša v glavi!

Alfred (k Dumesnili): Resnica je vse! Ali ne?

Dumesnil: Vse — razven prejšnje naloge
— ah, jaz bi je gotovo ne bila izbrala, ker
mi je toliko težav protila, prej, nego sem jo do-
vršila. (K Dupuisu.) No, oče, kaj pa vi mislite?

Dupuis: Prepričan sem, da so vse moje
besede bob v steno — e naj pa bo — udati se
hočem osodi.

Luiza: Jaz sem zdaj tudi mlatila prazno
slamo — ali, ljubà kuma, kedar še kedo vzklikne:
„ah gospodičina:“ tega hočem takoj prijeti za
besedo!

Alfred: In kaka osoda je meni namenjena,
Françoisisa?

Dumesnil: Vaša osoda? Je no — (Mu
poda roko.) Jaz nečem biti še dalje Barbarka! —

(*Zastor pade.*)

